



**Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών  
Επιστημών και Τεχνών**

**Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ  
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**2023-2029**

# Περιεχόμενα

1. Σκοπός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών .....	3
2. Δομή του Προγράμματος Σπουδών .....	4
3. Πρόγραμμα Σπουδών .....	5
4. Περιεχόμενο μαθημάτων .....	6
5. Συνολικά Μαθησιακά Αποτελέσματα .....	18
6. Δικαιώματα και Υποχρεώσεις Μεταπτυχιακών Φοιτητών/ τριών .....	20
7. Θέματα Φοίτησης .....	24
8. Αξιολόγηση Μ.Φ. ....	25
9. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία .....	26
10. Απονομή του Μεταπτυχιακού Τίτλου .....	31
11. Φοίτηση των Μεταπτυχιακών Φοιτητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΜΦμεΑ) .....	32
12. Πειθαρχικά ζητήματα .....	33

## 1. Σκοπός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

Το Πρόγραμμα έχει ως αντικείμενο τη διερεύνηση, ανάπτυξη, προσαρμογή και διάχυση σύγχρονων προσεγγίσεων της Ειδικής Αγωγής, της Εκπαίδευσης και της Αποκατάστασης επιμέρους ομάδων του πληθυσμού των ατόμων με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και συγκεκριμένα των ατόμων με: (α) Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες, (β) Οπτική Αναπηρία, (γ) Νοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες. Ιδιαίτεροι σκοποί του προγράμματος είναι οι ακόλουθοι:

(α) η απόκτηση από τους φοιτητές/ τις φοιτήτριες σύγχρονου τρόπου σκέψης αναφορικά με την εκπαιδευτική υποστήριξη μαθητών με μη τυπικούς τρόπους μάθησης και προσαρμογής, διαμέσου της αξιοποίησης ερευνητικά τεκμηριωμένων γνώσεων και δεξιοτήτων,

(β) η συστηματική εξοικείωση των φοιτητών με τις σύγχρονες τάσεις της ειδικής αγωγής, εκπαίδευσης και αποκατάστασης ατόμων που ανήκουν στις τρεις προαναφερθείσες κατηγορίες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών/ αναπηριών,

(γ) η κατάρτιση των φοιτητών/ φοιτητριών επί των κρίσιμων θεμάτων της εκπαιδευτικής και κοινωνικής συμπερίληψης, της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και της μετάβασης των ατόμων με αναπηρία στην ενήλικη ζωή (επαγγελματική ένταξη και αποκατάσταση, ανεξάρτητη διαβίωση κ.λπ.),

(δ) η τεκμηριωμένη ενημέρωση των φοιτητών/ φοιτητριών για σύγχρονους τρόπους επίλυσης εξειδικευμένων πρακτικών προβλημάτων των μονάδων ειδικής αγωγής,

(ε) η ανάπτυξη εκ μέρους των φοιτητών/ φοιτητριών ικανοτήτων και δεξιοτήτων υλοποίησης ερευνητικών σχεδίων και προγραμμάτων, διαμέσου των οποίων μπορεί να προαχθεί αποφασιστικά η παραγωγή νέων γνώσεων στα πεδία της Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης και της Αποκατάστασης.

Οι στόχοι του Προγράμματος πραγματοποιούνται μέσα από τα επιμέρους μαθήματα, στο πλαίσιο των οποίων η Πρακτική Άσκηση και η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία έχουν ιδιαίτερη σημασία και κεντρικό ρόλο.

## 2. Δομή του Προγράμματος Σπουδών

Ακολουθώντας τη σύγχρονη διεθνή έμφαση στην ανάγκη κατοχής εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων από τους επιστήμονες των ειδικοτήτων που ενεργοποιούνται στο χώρο της Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες, το Π.Μ.Σ. προσφέρει μαθήματα που: (α) συμβάλλουν στην επίτευξη γενικής επιστημονικής συγκρότησης υψηλού επιπέδου σε σύγχρονα θέματα Ειδικής Αγωγής και (β) επιτρέπουν την απόκτηση εξειδικευμένης γνώσης σε συγκεκριμένους τομείς της Ειδικής εκπαίδευσης και Αποκατάστασης. Για την απονομή του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών απαιτείται η παρακολούθηση και επιτυχής εξέταση στα κατωτέρω (3. Μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών) αναφερόμενα υποχρεωτικά μαθήματα (Υ), μαθήματα επιλογής (Ε), Πρακτική Άσκηση (ΠΑ), καθώς και η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (ΜΔΕ), η οποία ολοκληρώνεται στο τέταρτο εξάμηνο σπουδών:

- Το Α΄ εξάμηνο σπουδών πιστώνεται με τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες ΠΜ (ECTS), και περιλαμβάνει τέσσερα (4) υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα.
- Το Β΄ εξάμηνο σπουδών πιστώνεται με τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες (ΠΜ), και περιλαμβάνει: (α) τρία (3) μαθήματα επιλογής (Ε) από τα οποία ο κάθε φοιτητής επιλέγει το ένα (1), β) δύο (2) υποχρεωτικά (Υ) μαθήματα, και γ) την Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία I (ΜΔΕ). Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, ύστερα από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής, δύναται να αποφασιστεί η αναστολή διδασκαλίας κάποιου/κάποιων εκ των μαθημάτων επιλογής. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να λαμβάνεται πριν την έναρξη του Εξαμήνου και πριν τις δηλώσεις μαθημάτων από τους φοιτητές/ τις φοιτήτριες.
- Το Γ΄ εξάμηνο πιστώνεται με τριάντα (30) ΠΜ και περιλαμβάνει την α) Πρακτική Άσκηση I (ΠΑΙ) και β) τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία II (ΜΔΕ).
- Το Δ΄ εξάμηνο πιστώνεται με τριάντα (30) ΠΜ και α) περιλαμβάνει την Πρακτική Άσκηση II (ΠΑ II) και β) τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία III (ΜΔΕ).

Για την ολοκλήρωση του Π.Μ.Σ. ο φοιτητής/ η φοιτήτρια θα πρέπει να έχει συμπληρώσει 120 πιστωτικές μονάδες ECTS.

### 3. Πρόγραμμα Σπουδών

1. Το αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων είναι το παρακάτω:

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα για όλες τις ειδικεύσεις	Ιδιότητα	ECTS
Εκπαίδευση μαθητών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο και σε μονάδες ειδικής αγωγής	Υ	8
Εκπαίδευση εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες σε δεξιότητες αυτοπροσδιορισμού	Υ	8
Εκπαίδευση και Αποκατάσταση Ατόμων με Οπτική Αναπηρία	Υ	8
Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική	Υ	6
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα για όλες τις ειδικεύσεις	Ιδιότητα	ECTS
Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες με τη Χρήση Υποστηρικτικής Τεχνολογίας	Υ	7
Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στην Εργασία	Υ	7
Μαθήματα Ειδίκευσης	Ιδιότητα	ECTS
Διδασκαλία ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες	Ε	8
Διδασκαλία λειτουργικών ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και Δεξιοτήτων σε μαθητές με νοητική αναπηρία ή /και πολλαπλές αναπηρίες	Ε	8
Παραγωγή Απτικού και Απτικο-ακουστικού Εκπαιδευτικού Υλικού για Άτομα με Πρόβλημα Όρασης	Ε	8
Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία I: Προσδιορισμός θέματος, ανασκόπηση βιβλιογραφίας	ΜΔΕ	8
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα Ειδίκευσης	Ιδιότητα	ECTS
Πρακτική Άσκηση I: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές Εκπαιδευτικές ανάγκες	ΠΑ	15
Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία II: Καθορισμός εργαλείων και διαδικασιών, ολοκλήρωση ερευνητικής πρότασης, υλοποίηση έρευνας	ΜΔΕ	15
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ		
Μαθήματα Ειδίκευσης	Ιδιότητα	ECTS
Πρακτική Άσκηση II: Υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	ΠΑ	15
Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία III: Συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων - συγγραφή και παρουσίαση διπλωματικής εργασίας	ΜΔΕ	15
<b>ΣΥΝΟΛΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)</b>		<b>120</b>

2. Οποιαδήποτε τροποποίηση που αφορά στα μαθήματα (π.χ. τίτλος, περιεχόμενο, ιδιότητα, εξάμηνο διδασκαλίας) θα γίνεται με αποφάσεις των οργάνων διοίκησης του Π.Μ.Σ.

3. Οι φοιτητές κατανέμονται εξίσου σε καθένα από τα τρία μαθήματα επιλογής του Β' εξαμήνου. Στη δήλωση επιλογής οι φοιτητές αναφέρουν τις προτιμήσεις τους με σειρά προτεραιότητας. Εφόσον οι προτιμήσεις για ένα μάθημα υπερβαίνουν τον αριθμό που αντιστοιχεί στην υποχρέωση ίσης κατανομής, για την ικανοποίηση της επιλογής λαμβάνεται ως κριτήριο η σειρά (τα μόρια) εισαγωγής στο Π.Μ.Σ. Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, ύστερα από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής, δύναται να αλλάξει ο ελάχιστος και μέγιστος αριθμός φοιτητών ανά μάθημα, να αποφασιστεί η αναστολή διδασκαλίας κάποιου/κάποιων εκ των μαθημάτων επιλογής ή η αλλαγή ιδιότητας ή/και εξαμήνου των μαθημάτων. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να λαμβάνεται πριν την έναρξη του εξαμήνου και πριν τις δηλώσεις μαθημάτων από τους φοιτητές.

4. Τα μαθήματα θα διεξάγονται με πρότυπες μορφές εκπαίδευσης που συνδυάζουν: α) σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση, β) ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε ποσοστό που δεν μπορεί να υπερβαίνει το 25% των πιστωτικών μονάδων του ΠΜΣ. με εξαίρεση την Πρακτική Άσκηση των Μ.Φ. που υλοποιείται δια ζώσης σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ή σε φορείς που υπάγονται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

5. Γλώσσα διδασκαλίας των μαθημάτων είναι η Ελληνική.

#### **4. Περιεχόμενο μαθημάτων**

##### ***Εκπαίδευση μαθητών με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο και σε μονάδες ειδικής αγωγής(Υ)***

Το μάθημα αναφέρεται σε σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές της εκπαίδευσης των μαθητών με Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΗΕΑ) στη γενική τάξη και σε Τμήματα Ένταξης. Διαμέσου εξειδικευμένων διαλέξεων και εκπαιδευτικής - διδακτικής διαχείρισης παραδειγματικών περιπτώσεων μαθητών με ΗΕΑ, οι φοιτητές/ φοιτήτριες αναμένεται να

καταστούν ικανοί:

- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και την επεξηγηματική ισχύ σύγχρονων θεωριών για την αιτιολογία, την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών, της Ήπιας Νοητικής Αναπηρίας, των Προβλημάτων Συμπεριφοράς και της Διάσπασης Προσοχής – Υπερκινητικότητας.
- Να περιγράφουν συστηματικές και συγκροτημένες δράσεις για την ανίχνευση του προφίλ μαθησιακών προτιμήσεων, δυνατοτήτων και αδυναμιών των μαθητών με ΗΕΑ.
- Να προτείνουν διδακτικές λύσεις για την υποστήριξη μαθητών με ΗΕΑ, οι οποίοι παρουσιάζουν δυσκολίες σε διάφορα σχολικά μαθήματα.
- Να αναφέρουν επιχειρήματα υπέρ της ανάγκης υλοποίησης της εκπαιδευτικής συμπερίληψης και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- Να σχεδιάζουν και να υλοποιούν προγράμματα εκπαιδευτικής συμπερίληψης και διαφοροποιημένης διδασκαλίας

### **Εκπαίδευση εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες σε δεξιότητες αυτοπροσδιορισμού (Υ)**

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στη θεωρία του αυτοπροσδιορισμού, τόσο σε επίπεδο αξιολόγησης του αυτοπροσδιορισμού όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικής παρέμβασης. Η βασική αρχή του αναπηρικού κινήματος ότι ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει ο ίδιος να ελέγχει και να κατευθύνει τη ζωή του και την καθημερινότητά του, αλλά και την ποιότητα της ζωής του, αποτελεί μια από τις βασικές διαστάσεις του μαθήματος. Λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση των εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες(NAA), με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (post secondary education), θα μελετηθούν προσεγγίσεις για τη διδασκαλία των λειτουργικών δεξιοτήτων ζωής, δεξιοτήτων αυτοπροσδιορισμού και ανεξάρτητης διαβίωσης των εφήβων και νέων ενηλίκων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες. Οι φοιτητές/ φοιτήτριες θα εξοικειωθούν με την έννοια της ανεξάρτητης διαβίωσης, των δεξιοτήτων ζωής και των βασικών διαστάσεων της ποιότητας ζωής των ατόμων με NAA.

Το περιεχόμενο του μαθήματος διαμορφώνεται ως εξής:

- Αυτοπροσδιοριζόμενη συμπεριφορά και μάθηση
- Η συμβολή των κοινωνικών δικτύων, της κοινωνικής υποστήριξης και των συστημάτων υποστήριξης στην ποιότητα ζωής των εφήβων και νέων ενηλίκων με ΝΑΑ
- Δεξιότητες και στρατηγικές αυτοπροσδιορισμού
- Μετάβαση στην ενήλικη ζωή ατόμων με ΝΑΑ: προγράμματα και παρεμβάσεις
- Ανεξάρτητη διαβίωση και δεξιότητες ζωής εφήβων και νέων ενηλίκων με ΝΑΑ
- Εκπαιδευτικές πρακτικές και αναλυτικά προγράμματα σπουδών βασισμένα στην ενηλικοκεντρική προσέγγιση
- Μοντέλο διδασκαλίας αυτοπροσδιοριζόμενης μάθησης για εκπαιδευτικούς και γονείς
- Οι κοινωνικές, διαπροσωπικές και διαφυλικές σχέσεις των εφήβων και νέων ενηλίκων με ΝΑΑ

### **Εκπαίδευση και Αποκατάσταση Ατόμων με Οπτική Αναπηρία (Υ)**

Στόχος του μαθήματος είναι η εκμάθηση τόσο των ιδιαίτερων εκπαιδευτικών αναγκών των ατόμων με πρόβλημα όρασης, όσο και των μεθόδων και μέσων εκπαίδευσης και αποκατάστασής τους. Επιπλέον, βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο πεδίο της έρευνας που αφορά την εκπαίδευση και αποκατάσταση των ατόμων με οπτική αναπηρία. Για το σκοπό αυτό, οι φοιτητές/ φοιτήτριες αναλαμβάνουν να σχεδιάσουν δικές τους έρευνες, σε θέματα που ορίζει ο διδάσκων. Το περιεχόμενο του μαθήματος κατανέμεται σε τέσσερις γενικές θεματικές ενότητες που αφορούν: α) τα βασικά χαρακτηριστικά των ατόμων με πρόβλημα όρασης, τις βασικές αρχές που διέπουν την εκπαίδευση και αποκατάστασή τους και τα εκπαιδευτικά μέσα που χρησιμοποιούνται, β) την εμβάθυνση σε επιμέρους πεδία του αντικειμένου, όπως η κινητικότητα και ο προσανατολισμός στο χώρο, η γραφή και ανάγνωση της μπράιγ, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, οι κοινωνικές δεξιότητες, κ.α., και γ) την διενέργεια και παρουσίαση βιβλιογραφικών εργασιών από τους φοιτητές/ τις φοιτήτριες, σε θέματα που ορίζει ο διδάσκων, και δ) το σχεδιασμό και παρουσίαση ερευνητικών εργασιών από τους φοιτητές/ τις φοιτήτριες, σε



θέματα που ορίζει ο διδάσκων. Η αξιολόγηση των φοιτητών αφορά την βιβλιογραφική και ερευνητική εργασία που ολοκληρώνουν και παρουσιάζουν στα πλαίσια του μαθήματος.

### **Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική(Υ)**

Το μάθημα αποτελεί μια πλήρη εισαγωγή στα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας με χρήση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων. Ασχολούμαστε με το πρόβλημα της μέτρησης, τις Δομικές μεταβλητές, το πώς αυτές συνδέονται και μετρώνται με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, πώς κατασκευάζουμε Μοντέλα και Διαγράμματα διαδρομών. Διδάσκεται ο σχεδιασμός ερωτήσεων και η κατασκευή ερωτηματολογίου καθώς και οι Κλίμακες μέτρησης στάσεων. Με χρήση λογισμικού διδάσκεται η χρήση Περιγραφικής, Συμπερασματικής στατιστικής και στατιστικών μοντέλων. Το μάθημα περιλαμβάνει μια λεπτομερή εισαγωγή στην Δειγματοληψία στα ζητήματα Αξιοπιστίας και Εγκυρότητας και του ελέγχου τους με κατάλληλο λογισμικό. Παρουσιάζεται επίσης το πώς γίνεται η παρουσίαση αποτελεσμάτων, οι πινακοποιήσεις και ο σχολιασμός των ευρημάτων. Μέρος του μαθήματος αφορά την συγγραφή άρθρων και επιστημονικών εργασιών, την αναζήτηση βιβλιογραφίας, τους τρόπους οργάνωσης, αποδελτίωσης αλλά και παρουσίασης του υλικού και των ευρημάτων. Ως προς την ποιοτική έρευνα καλύπτονται οι μέθοδοι της προσωπικής συνέντευξης, των ομάδων εστίαση, της συμμετοχικής παρατήρησης και της ανάλυσης περιεχομένου.

### **Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες με τη Χρήση Υποστηρικτικής Τεχνολογίας (Υ)**

Στόχος του μαθήματος είναι η ένταξη της υποστηρικτικής τεχνολογίας και η μελέτη των ΝΤΠΕ στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι εφαρμόζεται:

- Αξιολογική μελέτη της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας για την ορθή χρήση της κατά περίπτωση αναπηρίας/ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.
- Διερευνητική ένταξη της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω Ανταλτικού Προγράμματος Σπουδών ανά αναπηρία/ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, καθώς και στην εξατομικευμένη παρέμβαση.

- Επισκόπηση της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας εντός του περιβάλλοντος εκπαίδευσης και υπό το πρίσμα του διδακτικού σχεδιασμού.
- Προσαρμογή του παιδαγωγικού πλαισίου με την προοπτική της απρόσκοπτης χρήσης της (υποστηρικτικής) τεχνολογίας στην εκπαίδευση και την ειδική αγωγή.

Η ακολουθία της παραπάνω θεματολογίας συνδυάζεται ανά περίπτωση με τη μελέτη της διεθνούς βιβλιογραφίας και έρευνας από τους φοιτητές/ τις φοιτήτριες. Ως εκ τούτου, οι φοιτητές/ φοιτήτριες καλούνται να υλοποιήσουν 2 εργασίες οι οποίες επιπλέον θα αποτελέσουν τη βάση της αξιολόγησής τους.

### **Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στην Εργασία(Υ)**

Το μάθημα αφορά στη μελέτη της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εργασία από το στάδιο της εκπαίδευσής τους έως και την πρόσβαση και ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας.

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι:

Να αποκτήσουν οι φοιτητές/ φοιτήτριες εμπειρισταωμένη γνώση και ενημέρωση αναφορικά με: α) τον καθοριστικό ρόλο της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εργασιακή τους πορεία, β) την εργασιακή διακριτική μεταχείριση που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία γ) τα μοντέλα απασχόλησης και τις εφαρμοζόμενες πολιτικές απασχόλησης σε κρατικό επίπεδο, και δ) τη σημασία της επαγγελματικής προετοιμασίας σε ατομικό επίπεδο στην εργασιακή πορεία των ατόμων με αναπηρία. Απώτερος διδακτικός στόχος αποτελεί η εμφύσηση της πεποίθησως ότι η εργασία αποτελεί απαραίτητο και αναπόσπαστο στοιχείο της πλήρους κοινωνικής ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία, το οποίο πρέπει σε κάθε περίπτωση να διεκδικείται και να διασφαλίζεται.

Περιεχόμενα του μαθήματος:

Το μάθημα αποτελείται από τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

(1) Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην μετέπειτα εργασιακή ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

1. Εκπαίδευση-εργασία· ένας άρρηκτος δεσμός, 2. Πρακτικές ομαλούς

μετάβασης, 3. Επαγγελματική Κατάρτιση, 4. Ρόλος οικογενείας, φιλικού και συγγενικού περιβάλλοντος, εκπαιδευτικών, συνεκπαιδευομένων, εργοδοτών, εργαζομένων, πελατών και ευρύτερου κοινωνικού περιγύρου.

(2) Η εργασιακή κατάσταση

1. Ποσοστά εργαζομένων και ανέργων με αναπηρία στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 2. Μορφές εργασιακού και ευρύτερου κοινωνικού αποκλεισμού, 3. Στάσεις εργοδοτών ως προς την αναπηρία και την εργασιακή απασχόληση των ατόμων με αναπηρία, 4. Εμπόδια στην εργασιακή πρόσβαση.

(3) Η πρόσβαση στην εργασία

1. Επαγγελματικές προοπτικές των ατόμων με αναπηρία, 2. Παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική ενσωμάτωση, 3. Τρόποι ένταξης των ατόμων με αναπηρία στην ανοικτή, ανταγωνιστική αγορά εργασίας, 4. Τρόποι εργασιακής ένταξης ατόμων με βαριές μορφές αναπηρίας. 5. Μοντέλα απασχόλησης· κριτική θεώρηση και υποβολή προτάσεων προς βελτίωση, 6. Εφαρμοζόμενες πολιτικές απασχόλησης στην Ελλάδα και στην ΕΕ.

(4) Η επαγγελματική προετοιμασία

1. Επαγγελματικές δεξιότητες, 2. Επαγγελματική συνέντευξη, 3. Κοινωνική στήριξη.

### **Διδασκαλία ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες (Ε)**

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναφέρεται στα ερευνητικά τεκμηριωμένα μοντέλα για την ανάπτυξη της Ανάγνωσης, της Γραφής, των Μαθηματικών και των κοινωνικών δεξιοτήτων, καθώς και στις δυνατότητες που αυτά προσφέρουν ως προς την εξειδικευμένη υποστήριξη μαθητών με Ήπιες Εκπαιδευτικές Ανάγκες (HEA). Μετά την παρακολούθηση του μαθήματος οι φοιτητές/ φοιτήτριες αναμένεται να είναι ικανοί να:

- Διακρίνουν τα πλεονεκτήματα διαφόρων επεξηγηματικών μοντέλων της Ανάγνωσης, της Γραφής, των Μαθηματικών και των κοινωνικών δεξιοτήτων, ως προς την οργάνωση διδακτικών παρεμβάσεων για τις επιμέρους ομάδες μαθητών με HEA.
- Χρησιμοποιούν τα διάφορα επεξηγηματικά μοντέλα ως πλαίσια λήψης αποφάσεων στην περίπτωση αξιολόγησης μαθητών με HEA.
- Αξιοποιούν τα διάφορα επεξηγηματικά μοντέλα ως οδηγούς για την

επιλογή διδακτικών λύσεων που απευθύνονται σε συγκεκριμένους μαθητές με ΗΕΑ, για τους οποίους οι φοιτητές/ φοιτήτριες προτείνουν προσωποποιημένα προγράμματα.

### **Διδασκαλία λειτουργικών ακαδημαϊκών και κοινωνικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε μαθητές με νοητική αναπηρία ή/ και πολλαπλές αναπηρίες (Ε)**

Το μάθημα έχει ως στόχο την εξοικείωση των φοιτητών με θέματα που αφορούν τις λειτουργικές ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες των ατόμων με νοητική αναπηρία ή/ και πολλαπλές αναπηρίες. Η μελέτη της νοητικής αναπηρίας και των πολλαπλών αναπηριών γίνεται σύμφωνα με Διεθνή Ταξινόμηση για τη λειτουργικότητα, την Υγεία την Αναπηρία. Περαιτέρω θα μελετηθεί το 10<sup>ο</sup> και το 11<sup>ο</sup> εγχειρίδιο της Αμερικανικής Ένωσης για τις Νοητικές και Αναπτυξιακές Αναπηρίες. Η θεματική που πραγματεύεται το μάθημα θα βασισθεί στη διεπιστημονική και διεπαγγελματική θεώρηση σύμφωνα με την ψυχολογική, κλινική και εκπαιδευτική προσέγγιση. Στο συγκεκριμένο μάθημα θα συζητηθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της γνωστικής και κοινωνικής ανάπτυξης των ατόμων με νοητική αναπηρία ή/ και πολλαπλές αναπηρίες.

Το περιεχόμενο του μαθήματος διαμορφώνεται ως εξής:

- Λειτουργικές κοινωνικές δεξιότητες (Functional social skills)
- Λειτουργικές ακαδημαϊκές δεξιότητες (Functional academic skills)
- Λειτουργικές γνώσεις (Functional knowledge)
- Λειτουργική Ανάλυση Συμπεριφοράς (Functional Behavior Analysis)
- Θετική Ενίσχυση Συμπεριφοράς (Positive Behavior Support)
- Λειτουργική/Εναλλακτική αξιολόγηση (Assessment-functional, alternative)

### **Παραγωγή Απτικού και Απτικο-ακουστικού Εκπαιδευτικού Υλικού για Άτομα με Πρόβλημα Όρασης (Ε)**

Στόχος του μαθήματος είναι η εκμάθηση μεθόδων και τεχνικών για την παραγωγή απτικού και απτικο-ακουστικού υλικού για άτομα με οπτική αναπηρία. Το μάθημα είναι εργαστηριακό και απαιτεί την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών. Χρησιμοποιούνται, σε εργαστηριακό χώρο, κατάλληλες συσκευές, λογισμικά

και υλικά εκτύπωσης, για την παραγωγή απτικών και απτικο-ακουστικών εικόνων και γενικότερα εκπαιδευτικού υλικού. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και με την καθοδήγηση των διδασκόντων, οι φοιτητές/φοιτήτριες κατασκευάζουν: α) το δικό τους απτικό υλικό, τόσο στη μορφή απτικών μοντέλων, όσο και σε ειδικό χαρτί με μικροκάψουλες, χρησιμοποιώντας ειδικές στερεοαντιγραφικές μηχανές, και β) το δικό τους απτικό-ακουστικό εκπαιδευτικό υλικό, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα λογισμικά και συσκευές, που διαθέτει το Εργαστήριο Προσβασιμότητας και Υποστήριξης των Ατόμων με Αναπηρία, του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής. Επιπλέον, εκπαιδεύονται στο πεδίο της αντίληψης και κατανόησης των απτικών εικόνων από τα άτομα με οπτική αναπηρία, στις μεθόδους και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ακουστικού εκπαιδευτικού υλικού, αλλά και στην κατασκευή απτικών βοηθημάτων προσανατολισμού και κινητικότητας. Η αξιολόγηση των φοιτητών αφορά τις δύο εργασίες που ολοκληρώνουν και παρουσιάζουν στα πλαίσια του μαθήματος. Στην πρώτη εργασία αναλαμβάνουν να κατασκευάσουν μια απτική εικόνα, της επιλογής τους, στη μορφή απτικού μοντέλου, ενώ στη δεύτερη εργασία αναλαμβάνουν να κατασκευάσουν ένα χάρτη αφής κάποιου χώρου/περιβάλλοντος, της επιλογής τους, σε ειδικό χαρτί με μικροκάψουλες.

### **Πρακτική Άσκηση**

Η Πρακτική Άσκηση (ΠΑ) είναι υποχρεωτική, λογίζεται ως μάθημα ειδίκευσης και γίνεται με ατομική ή/και ομαδική εποπτεία. Διαμέσου της ΠΑ το πρόγραμμα σπουδών επιδιώκει: (α) την εξοικείωση των μεταπτυχιακών φοιτητών με την καθημερινή πραγματικότητα της εκπαίδευσης και αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές ανάγκες και (β) την απόκτηση από μέρους τους θεμελιωδών δεξιοτήτων σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτίμησης εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων. Η εποπτεία της ΠΑ είναι υποχρεωτική και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της. Μέσω της εποπτείας, και συνεπώς της καθοδήγησης, της ενθάρρυνσης και της ανατροφοδότησης του επόπτη, ο μεταπτυχιακός φοιτητής μπορεί με ασφάλεια να μετατρέψει τις θεωρητικές γνώσεις σε συγκεκριμένες διδακτικές ενέργειες και να διαμορφώσει την επιστημονική και επαγγελματική του ταυτότητα. Η εποπτεία γίνεται τόσο ατομικά, στο φορέα, όσο και ομαδικά, στο Πανεπιστήμιο. Ο αριθμός

μεταπτυχιακών φοιτητών ανά διδάσκοντα προκύπτει από το συνδυασμό του αριθμού των φοιτητών σύμφωνα με την δήλωση της ειδίκευσης, των χαρακτηριστικών των μονάδων υλοποίησης της Π.Α. και των ειδικοτήτων των διαθέσιμων διδασκόντων του Π.Μ.Σ..

Η ΠΑ διαρθρώνεται ως εξής: (α) Πρακτική Άσκηση I: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων (Γ' Εξάμηνο) και (β) Πρακτική Άσκηση II: Υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων (Δ' Εξάμηνο).

### ***Πρακτική Άσκηση I: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Γ' Εξάμηνο)***

Τα δυο σκέλη της ΠΑ είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, αφού στο πρώτο από αυτά (ΠΑ I) οι φοιτητές/ φοιτήτριες μελετούν τη λειτουργία της μονάδας στην οποία ασκούνται, παρατηρούν τα άτομα / τους μαθητές με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες που υποστηρίζονται στη συγκεκριμένη μονάδα και σχεδιάζουν εξατομικευμένα ή μικρο-ομαδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία και εφαρμόζουν πιλοτικά.

### ***Πρακτική Άσκηση II :Υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικών παρεμβατικών προγραμμάτων σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Δ' Εξάμηνο)***

Στο δεύτερο σκέλος της ΠΑ (ΠΑ II) οι φοιτητές/ φοιτήτριες εφαρμόζουν το πλήρως αναπτυγμένο εκπαιδευτικό – παρεμβατικό πρόγραμμα (ΕΕΠ) λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή. Τα εργαλεία της αξιολόγησης των αναγκών του μαθητή/ ατόμου, οι στόχοι, οι διαδικασίες και τα υλικά του ΕΠΠ, τα μέσα αποτίμησης της παρέμβασης και τα φύλλα παρατήρησης, οργανώνονται σε εργασία, η οποία παραδίδεται στον επόπτη με το τέλος του κάθε εξαμήνου και αποτελεί τη βάση της αξιολόγησης των φοιτητών στο μάθημα.

### ***Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Β', Γ', Δ' Εξάμηνο)***

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ) αποτελεί σημαντικό δομικό στοιχείο της ειδίκευσης σε επιμέρους τομέα της Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης

& Αποκατάστασης που προσφέρει το ΠΜΣ (σε συνδυασμό με τα εισαγωγικά μαθήματα, τα μαθήματα ειδίκευσης και την ΠΑ). Η ΜΔΕ στηρίζεται σε έρευνα (πεδίου, βιβλιογραφική ή όποιου άλλου είδους υποστηρίζεται από τη σύγχρονη Μεθοδολογία Έρευνας) την οποία διεξάγει ο/η φοιτητής/τρια υπό την καθοδήγηση τριμελούς επιτροπής, που περιλαμβάνει επόπτη με ειδίκευση στο θέμα που μελετάται και ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος ΕΚΠ. Σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας εκπόνησης της ΜΔΕ είναι η κατάθεση από τον/την φοιτητή/τρια υπομνήματος που περιλαμβάνει τα εξής:

- τον προτεινόμενο τίτλο της διπλωματικής εργασίας
- συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου της μελέτης και αναγκαιότητα για τη διερεύνησή του
- σκοπός, ερευνητικοί στόχοι ή/και βασικοί άξονες του θέματος
- σύντομη τεκμηρίωση της συγκεκριμένης προσέγγισης του θέματος με βάση την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία.
- σχεδιασμός της ερευνητικής μεθοδολογίας
- αναμενόμενα οφέλη (επιπτώσεις / εφαρμογές)

Το υπόμνημα της ΜΔΕ κατατίθεται στην αρχή του Γ' εξαμήνου, κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης από τη γραμματεία και μετά το προπαρασκευαστικό Β' εξάμηνο. Η μεταπτυχιακή εργασία ολοκληρώνεται και υποβάλλεται για κρίση στο τέλος του Δ' εξαμήνου σπουδών (σε συνεννόηση με την τριμελή επιτροπή και ιδιαίτερα με τον επόπτη). Δυνατότητα υποβολής υπάρχει και σε επόμενες εξεταστικές περιόδους και μέχρι την εξάντληση του ορίου φοίτησης, όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό του ΠΜΣ.

Επιστήμονες που στελεχώνουν τις τριμελείς επιτροπές επίβλεψης ΜΔΕ ως συνεπιβλέποντες, εκτός του επόπτη, μετά από πρόταση της ΣΕ και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, μπορεί να είναι: (α) καθηγητές του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ή καθηγητές άλλων τμημάτων ή Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αλλοδαπής, (β) ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων, οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Επιπλέον, για την υποβοήθηση του μεταπτυχιακού φοιτητή σε ειδικά θέματα του γνωστικού αντικειμένου, μπορεί να ανατεθεί έργο σε κατόχους διδακτορικού διπλώματος που είναι διδάσκοντες στο ΠΜΣ. Το ποσοστό συνεπικουρίας, που θα καθορίζει και την αμοιβή του διδάκτορα με ανάθεση έργου, θα ορίζεται ξεχωριστά για την κάθε διατριβή,

ύστερα από πρόταση του επιβλέποντα, έγκριση της ΣΕ και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Ειδικά ως προς τις προϋποθέσεις δημόσιας υποστήριξης της ΜΔΕ (παρουσίαση ενώπιον της τριμελούς επιτροπής και κοινού) υπογραμμίζεται ότι, εκτός όσων έχουν προαναφερθεί, οι υποψήφιοι θα πρέπει να έχουν παραδώσει αντίγραφο της τελικής μορφής της στα μέλη της εξεταστικής επιτροπής τουλάχιστον τρεις εβδομάδες πριν από την εκτιμώμενη περίοδο παρουσίασης, προκειμένου να κριθεί η ωριμότητά της και να δοθεί η έγκριση παρουσίασης. Τονίζεται ότι πριν από την επίσημη υποστήριξη προηγείται ο έλεγχος των διπλωματικών εργασιών με λογισμικό ανίχνευσης ομοιοτήτων ακαδημαϊκών εργασιών έτσι ώστε να διασφαλίζεται το πρωτότυπο περιεχόμενο τους. Αν από τον έλεγχο προκύψει υψηλό ποσοστό ομοιότητας με άλλες ΜΔΕ και γενικά βιβλιογραφικές πηγές η ΜΔΕ απορρίπτεται και λαμβάνονται διοικητικά μέτρα.

Η τελική αξιολόγηση και κρίση της ΜΔΕ γίνεται από την τριμελή επιτροπή, η οποία βαθμολογεί με βάση την κλίμακα μηδέν(0) έως δέκα (10) και με ελάχιστο βαθμό επιτυχίας το πέντε (5). Αν δύο μέλη της επιτροπής βαθμολογήσουν τη ΜΔΕ με βαθμό κάτω του 5, τότε η ΜΔΕ απορρίπτεται. Σε περίπτωση απόρριψης καθορίζεται από τη ΣΕ νέα ημερομηνία αξιολόγησης, τουλάχιστον τρεις (3) μήνες μετά την πρώτη κρίση. Σε περίπτωση δεύτερης απόρριψης ο υποψήφιος διαγράφεται από το ΠΜΣ. Η εγκεκριμένη ΜΔΕ, μετά το πέρας των ενδεχομένων διορθώσεων που προτείνει η επιτροπή, κατατίθεται στο Ιδρυματικό Αποθετήριο (Ψηφίδα – Βιβλιοθήκη ΠΑΜΑΚ). Η Γραμματεία του ΠΜΣ δεν ολοκληρώνει τα στάδια της απόδοσης του αντίστοιχου ακαδημαϊκού τίτλου, αν προηγουμένως δεν λάβει από τους υποψηφίους βεβαίωση κατάθεσης της μεταπτυχιακής διατριβής στην Ψηφίδα. Η ημερομηνία κατάθεσης της ΜΔΕ στο Ιδρυματικό Αποθετήριο θεωρείται ως ημερομηνία ολοκλήρωσης των υποχρεώσεων των φοιτητών προς το ΠΜΣ, όπως πιστοποιείται με σχετική βεβαίωση.

Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος ορίζεται η γλώσσα συγγραφής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, εφόσον είναι διαφορετική της ελληνικής.

**Σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της ΜΔΕ οι φοιτητές/τριες ΠΡΕΠΕΙ να συμβουλευονται τον Οδηγό Συγγραφής ΜΔΕ του ΠΜΣ και να ακολουθούν**



**ΕΠΑΚΡΙΒΩΣ τις προβλέψεις και οδηγίες του. Σε διαφορετική περίπτωση η ΜΔΕ θα απορρίπτεται.**

Η ΜΔΕ διαρθρώνεται σε τρία τμήματα με διακριτό σκοπό και χαρακτήρα, που έχουν ως εξής:

- *Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία I: Προσδιορισμός θέματος, ανασκόπηση βιβλιογραφίας (Β' Εξάμηνο)*

Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία I (ΜΔΕ-I) έχει ως αντικείμενο τον προσδιορισμό του γενικού επιστημονικού πεδίου στο οποίο θα γίνει η μελέτη, ανάλογα με την ειδίκευση που ακολουθεί ο/η φοιτητής/τρια, καθώς και του είδους της. Οι παραπάνω ενέργειες στηρίζονται σε ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας, που οδηγεί επίσης και στον αδρό ορισμό εργαλείων και διαδικασιών υλοποίησης της μελέτης. Θεμελιώδες παράγωγο της ΜΔΕ-I είναι το υπόμνημα

- *Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία II: Καθορισμός εργαλείων και διαδικασιών, συγκεκριμενοποίηση του πεδίου έρευνας και συλλογή δεδομένων (Γ' Εξάμηνο)*

Αντικείμενο της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας II (ΜΔΕ-II) είναι η συγκεκριμενοποίηση της εφαρμογής των εργαλείων και των διαδικασιών συγκέντρωσης των δεδομένων της έρευνας σε ορισμένο πεδίο ανάλογα με το είδος της έρευνας. Η προσεκτική τεκμηρίωση των σχετικών επιλογών και η πιστότητα των εφαρμογών της διαδικασίας συγκέντρωσης δεδομένων αποτελούν σημαντικά στοιχεία ποιότητας της ΜΔΕ. Μετά τη συγκεκριμενοποίηση όλων των βασικών παραμέτρων της ΜΔΕ, λαμβάνει χώρα η πιλοτική έρευνα (εφόσον ενδείκνυται από το είδος της μελέτης) και υλοποιείται το επόμενο στάδιο εκπόνησής της.

- *Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία III: Ανάλυση δεδομένων, συγγραφή και παρουσίαση διπλωματικής εργασίας (Δ' Εξάμηνο)*

Περιεχόμενο της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας III (ΜΔΕ-III) είναι η ανάλυση των δεδομένων που έχουν συγκεντρωθεί κατά την ΜΔΕ-II, με κατάλληλες μεθόδους και εργαλεία, ανάλογα με το είδος τους. Καταβάλλεται

συστηματική προσπάθεια να αξιοποιηθούν όσο το δυνατό πιο σύγχρονες προσεγγίσεις ανάλυσης. Η ανάλυση ακολουθείται από την συγγραφή της εργασίας, η οποία οφείλει να γίνεται σε απόλυτη αντιστοιχία με τις προβλέψεις του Οδηγού Συγγραφής ΜΔΕ του παρόντος ΠΜΣ. Μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής και σε κατάλληλο χρόνο (που προκύπτει από τις διατάξεις του ΠΑΜΑΚ περί εξετάσεων, τη διαθεσιμότητα χώρων, τη δυνατότητα φυσικής παρουσίας μελών των εξεταστικών επιτροπών και τις εκάστοτε συνθήκες λειτουργίας του ΠΜΣ) γίνεται η δημόσια παρουσίαση της ΜΔΕ.

## 5. Συνολικά Μαθησιακά Αποτελέσματα

Τα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε μαθήματος του ΠΜΣ ή επιμέρους μαθησιακού καθήκοντος εξειδικεύονται και προσδιορίζονται σύμφωνα με τα επιστημονικά χαρακτηριστικά της κάθε μιας από τις δύο κατευθύνσεις του Τμήματος. Ως γενικές κατευθυντήριες γραμμές αναφέρονται τα εξής

Επίπεδο	Μαθησιακά αποτελέσματα
Γνώση	<p>Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών τους, οι Μ.Φ. θα είναι σε θέση, μεταξύ άλλων, να:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>γνωρίζουν</i> τις βασικές αρχές που διέπουν την Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση,</li> <li>• <i>γνωρίζουν</i> τα χαρακτηριστικά και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών/ μαθητριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες (οπτική αναπηρία, ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες, νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες),</li> <li>• <i>γνωρίζουν</i> τα βασικά εννοιολογικά και αναλυτικά εκπαιδευτικά και ερευνητικά εργαλεία της ειδίκευσής τους,</li> <li>• <i>ορίζουν</i> με ακρίβεια τις κεντρικές έννοιες και τα εμπειρικά δεδομένα επιμέρους επιστημονικών πεδίων,</li> <li>• <i>περιγράφουν</i> με απλό και κατανοητό τρόπο το περιεχόμενο των ως άνω εννοιών και εμπειρικών δεδομένων,</li> <li>• <i>αναγνωρίζουν</i> τα κεντρικά συστατικά στοιχεία που απαρτίζουν σύνθετα ζητήματα, ορισμούς κτλ.,</li> <li>• <i>κατηγοριοποιούν</i> επιμέρους μαθησιακά αντικείμενα σύμφωνα με τις ομοιότητες και διαφορές των συστατικών τους στοιχείων,</li> <li>• <i>προσεγγίζουν</i> με διεπιστημονικό τρόπο σύγχρονα ζητήματα και προβλήματα της Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης,</li> <li>• <i>αξιοποιούν</i> σύνθετα και δύσκολα επιστημονικά κείμενα συναφή με τα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα,</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>γράφουν βασικά κείμενα μικρής έκτασης με τρόπο επιστημονικό και σύμφωνα με τις αρχές της ακαδημαϊκής και ηθικής δεοντολογίας.</li> </ul>
<b>Κατανόηση</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>κατανοούν τις κεντρικές έννοιες και τα εμπειρικά δεδομένα διαφόρων επιστημονικών πεδίων με έμφαση σε όσα θεραπεύονται στο αντικείμενο της ειδίκευσής τους,</li> <li>ερμηνεύουν ζητήματα και προβλήματα σχετικά με τις σπουδές περιοχής της ειδίκευσής τους,</li> <li>αναγνωρίζουν τις σύγχρονες εκπαιδευτικές και κοινωνικές προκλήσεις που τίθενται από μια σειρά σχετικών διαδικασιών (π.χ. ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική, ανθρώπινα δικαιώματα, κτλ.),</li> <li>συζητούν κριτικά κάθε ζήτημα που συνδέεται με τη μελέτη των υπό εξέταση περιοχών, με ειδικότερη έμφαση στα γνωστικά πεδία της ειδίκευσής τους,</li> <li>εξηγούν τις βαθύτερες αιτίες, και τις συνέπειες των σύγχρονων εξελίξεων στην υποστήριξη των παιδιών, εφήβων και νέων ενηλίκων με ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες ή οπτική αναπηρία ή νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες.</li> </ul>
<b>Εφαρμογή</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>εφαρμόζουν τα θεωρητικά, μεθοδολογικά και εκπαιδευτικά εργαλεία των επιστημονικών πεδίων της ειδίκευσής τους,</li> <li>επιλέγουν και αναπτύσσουν τις κατάλληλες τεχνικές ανάλυσης και εκπαιδευτικής έρευνας και μελέτης κατά περίπτωση,</li> <li>γνωρίζουν σε βάθος τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υπό εξέταση περιοχών της ειδίκευσής τους,</li> <li>συνδέουν ζητήματα, στοιχεία και εμπειρικά δεδομένα με τα θεωρητικά και αναλυτικά εργαλεία της ειδίκευσής τους,</li> <li>επιδεικνύουν ακαδημαϊκό ήθος και αναλυτική/κριτική ενάργεια κατά την έρευνα και την πρακτική άσκηση,</li> <li>χρησιμοποιούν άρτια τον προφορικό και γραπτό λόγο κατά τη σύνταξη κειμένων όπως εκπαιδευτική αξιολόγηση, σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος, κ.λπ.,</li> <li>είναι εξοικειωμένοι με την ορολογία της ειδίκευσής τους.</li> </ul>
<b>Ανάλυση</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>αναλύουν σε βάθος και κριτική προδιάθεση ζητήματα που άπτονται σε εξέταση περιοχών με τα εργαλεία των επιστημονικών πεδίων της ειδίκευσής τους,</li> <li>συγκρίνουν σχετικές περιπτώσιολογίες, έννοιες, θεματικές, εκπαιδευτικές και κοινωνικής εξέλιξης κτλ.</li> <li>κατηγοριοποιούν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους,</li> <li>συζητούν ακαδημαϊκά στο πλαίσιο ενός κριτικού διαλόγου τα θέματα που άπτονται των σπουδών τους,</li> <li>προσδιορίζουν ποιοτικά και ποσοτικά τις διαστάσεις των υπό εξέταση αντικειμένων,</li> <li>υπολογίζουν ποιοτικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές και πολιτικές μεταβλητές που καθορίζουν το περιεχόμενο των υπό εξέταση αντικειμένων.</li> </ul>
<b>Σύνθεση</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>αναγνωρίζουν τα σημαντικότερα προβλήματα, ζητήματα ή προκλήσεις που άπτονται των υπό εξέταση περιοχών,</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>προτείνουν</i> τρόπους επίλυσης ή αντιμετώπισης των ως άνω προβλημάτων ή προκλήσεων, καθώς και τρόπους κριτικής (ανα)θεώρησής τους,</li> <li>• <i>συνθέτουν</i> δημιουργικά και κριτικά την επιμέρους γνώση,</li> <li>• <i>ενσωματώνουν</i> βασικές έννοιες σε επιστημονικά τεκμηριωμένες προτάσεις,</li> <li>• <i>συνοψίζουν</i> τα στοιχεία της μελέτης, έρευνάς τους, της εκπαιδευτικής αξιολόγησης και του εκπαιδευτικού προγράμματος,</li> <li>• <i>συνδέουν</i> επαγωγικά επιμέρους αναλυτικά στοιχεία,</li> <li>• <i>οργανώνουν</i> βασικές ερευνητικές προτάσεις, καθώς και τον χρόνο υλοποίησής τους με τρόπο ρεαλιστικό και δημιουργικό.</li> </ul>
<b>Αξιολόγηση</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>υπολογίζουν</i> τις μεταβλητές που καθορίζουν το περιεχόμενο της κριτικής τους ανάλυσης,</li> <li>• <i>αξιολογούν</i> τα αποτελέσματα της έρευνάς τους και της πρακτικής άσκησης, καθώς και την εφαρμογή των εκπαιδευτικών και ερευνητικών εργαλείων,</li> <li>• <i>αποτιμούν</i> τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές συνέπειες των υπό εξέταση εκπαιδευτικών ζητημάτων, περιπτώσιολογίας κτλ.</li> <li>• <i>συνοψίζουν</i> κριτικά και εμπειριστατωμένα τόσο τα δεδομένα της μελέτης/ανάλυσής τους όσο τα αποτελέσματα του συνόλου της μαθησιακής διαδικασίας σε όλα τα επίπεδα (γνωστικό, αντιληπτικό, εφαρμοστικό, αναλυτικό, συνθετικό).</li> </ul>

## 6. Δικαιώματα και Υποχρεώσεις Μεταπτυχιακών Φοιτητών/τριών

A. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/ φοιτήτριες (Μ.Φ.) έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται και για τους φοιτητές του πρώτου κύκλου σπουδών, έως και τη λήξη τυχόν χορηγηθείσας παράτασης φοίτησης, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων. Το Γραφείο Διασύνδεσης του ΠΑΜΑΚ παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη φοιτητών σε θέματα σπουδών και επαγγελματικής αποκατάστασης. Παράλληλα, το Ίδρυμα εξασφαλίζει στους/ στις ΜΦ με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προσβασιμότητα στα προτεινόμενα συγγράμματα και τη διδασκαλία.

B. Παράλληλα, οι Μ.Φ. είναι υποχρεωμένοι:

1. Να παρακολουθούν κανονικά και ανελλιπώς τα μαθήματα του ισχύοντος προγράμματος σπουδών, υπογράφοντας στο παρουσιολόγιο. Η παρακολούθηση των μαθημάτων που πραγματοποιούνται μέσω σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας είναι υποχρεωτική. Για τις

απουσίες υπάρχουν προβλέψεις στο άρθρο 15 του παρόντος Κανονισμού.

- 2.** Να υποβάλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις απαιτούμενες εργασίες για το κάθε μάθημα.
- 3.** Να προσέρχονται στις προβλεπόμενες εξετάσεις.
- 4.** Να υποβάλουν μέχρι την ημερομηνία που ανακοινώνεται από τη Γραμματεία το έντυπο με το μάθημα (μαθήματα) επιλογής που θέλουν να παρακολουθήσουν κάθε εξάμηνο.
- 5.** Να δηλώσουν, κατά τη διάρκεια των δηλώσεων μαθημάτων του Β' εξαμήνου, ένα από τα εξής τρία γνωστικά πεδία, ως περιοχή εστίασης της διπλωματικής εργασίας και της πρακτικής άσκησης: α) ήπιες εκπαιδευτικές ανάγκες, β) οπτική αναπηρία και γ) νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες
- 6.** Να υποβάλουν στη Γραμματεία, πριν από την αξιολόγηση της διπλωματικής τους εργασίας, υπεύθυνη δήλωση ότι δεν εμπεριέχονται στοιχεία αντιγραφής/ λογοκλοπής.
- 7.** Να καταβάλουν τα δίδακτρα (για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές, στους οποίους αναλογούν δίδακτρα εφόσον δεν έχουν τύχει απαλλαγής κατά τις κείμενες διατάξεις) στις ημερομηνίες που ορίζονται από την συντονιστική επιτροπή και ανακοινώνονται από την Γραμματεία του προγράμματος. Η μη τήρηση των οικονομικών υποχρεώσεων συστηματικά και αναιτιολόγητα μπορεί να επιφέρει την αναγκαστική διακοπή φοίτησης (χωρίς δικαίωμα επιστροφής προηγούμενων καταβληθέντων ποσών) μετά από απόφαση αρμοδίων οργάνων. Επίσης, δεν είναι δυνατή η παρακολούθηση επόμενου εξαμήνου ή η ένταξη στη διαδικασία συγγραφής διπλωματικής εργασίας πριν την οριστική εξόφληση των διδάκτρων των προηγούμενων εξαμήνων εντός ενός (1) μηνός (κατά μέγιστο όριο) από τη λήξη του τελευταίου εξαμήνου.
- 8.** Να έχουν εξοφλήσει όλες τις οικονομικές τους υποχρεώσεις καθώς και όποια άλλη υποχρέωση προς το Ίδρυμα πριν από την ορκωμοσία, διαφορετικά δεν θα έχουν δικαίωμα να ορκιστούν και να παραλάβουν το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης ή σχετική βεβαίωση ολοκλήρωσης σπουδών ή αναλυτική κατάσταση βαθμολογίας. Σε ειδικές περιπτώσεις

αποφασίζει η Συνέλευση του Τμήματος κατόπιν πρότασης της συντονιστικής επιτροπής.

- 9.** Να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων καθώς και την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
- 10.** Να συμμετέχουν και να παρακολουθούν σεμινάρια ερευνητικών ομάδων, συζητήσεις βιβλιογραφικής ενημέρωσης, επισκέψεις εργαστηρίων, συνέδρια/ημερίδες με γνωστικό αντικείμενο συναφές με αυτό του ΠΜΣ, διαλέξεις ή άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις του ΠΜΣ κ.ά.
- 11.** Η μη τήρηση όλων των παραπάνω, χωρίς σοβαρή και τεκμηριωμένη δικαιολογία, αποτελεί βάση απορριπτικού βαθμού ή αποκλεισμού από το πρόγραμμα.

Γ. Με εισήγηση της συντονιστικής επιτροπής και της Συνέλευσης του τμήματος λειτουργεί ο θεσμός του ακαδημαϊκού συμβούλου (Α.Σ.), ο οποίος αποσκοπεί στην προσφορά συμβουλευτικού έργου για τη βελτίωση του επιπέδου σπουδών στο ΠΜΣ. Τον ρόλο του ακαδημαϊκού συμβούλου μπορούν να λάβουν μέλη που διδάσκουν στο ΠΜΣ. Ο Α.Σ. (α) ενημερώνει, πληροφορεί και συμβουλεύει τον/ την Μ.Φ. για το πρόγραμμα σπουδών, (β) συζητά την πορεία των σπουδών του/ της Μ.Φ. και την μετέπειτα επαγγελματική σταδιοδρομία του/της, (γ) παρακινεί τον/ την Μ.Φ. σε σχέση με τις σπουδές του/της, (δ) παρέχει υποστήριξη στον/ στην Μ.Φ. που αντιμετωπίζει οικογενειακές, προσωπικές ή άλλες δυσκολίες για την επιτυχή περάτωση των σπουδών του και εφόσον χρειαστεί συνεργάζεται με το Κέντρο Συμβουλευτικής και Στήριξης Φοιτητών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και (ε) ενημερώνει τον/ την Μ.Φ. για τις προοπτικές διδακτορικών σπουδών.

#### Δ. Διαχείριση παραπόνων και ενστάσεων

Για τη βελτίωση της λειτουργίας του ΠΜΣ στο πλαίσιο της φοιτητοκεντρικής προσέγγισης τίθεται σε λειτουργία η διαδικασία διαχείρισης παραπόνων και ενστάσεων του Μ.Φ. του ΠΜΣ, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα των παρεχόμενων εκπαιδευτικών και διοικητικών υπηρεσιών. Η ΣΕ εισηγείται και η συνέλευση του Τμήματος αποφασίζει για τη συγκρότηση της Επιτροπής Διαχείρισης παραπόνων, η οποία αποτελείται από δύο μέλη, τον Διευθυντή του ΠΜΣ, ένα μέλος της Συνέλευσης του Τμήματος και τον εκπρόσωπο των Μ.Φ.

στη συνέλευση του Τμήματος. Οι Μ.Φ. δύνανται να υποβάλουν παράπονα ή/και ενστάσεις για θέματα που άπτονται των παρεχόμενων εκπαιδευτικών και διοικητικών υπηρεσιών και συγκεκριμένα θέματα που αφορούν σε:

- διδασκαλία
- έρευνα
- χρήση υπηρεσιών πληροφορικής και επικοινωνίας
- προστασία προσωπικών δεδομένων
- εργασιακή συμπεριφορά
- ισότητα και καταπολέμηση των διακρίσεων
- καταπολέμηση της παρενόχλησης και της σεξουαλικής παρενόχλησης
- υπηρεσίες υποστήριξης σπουδών (φοιτητική μέριμνα, βιβλιοθήκη, τεχνική υπηρεσία, κ.ά.).

Επισημαίνεται ότι:

- Για αμιγώς ακαδημαϊκής φύσης θέματα, οι φοιτητές/φοιτήτριες μπορούν να απευθύνονται στον/στην Ακαδημαϊκό/ή Σύμβουλο του Τμήματος.
- Για θέματα που απαιτούν τη διαμεσολάβηση μεταξύ φοιτητ(ρι)ών και καθηγητ(ρι)ών ή διοικητικών υπηρεσιών του Ιδρύματος, την τήρηση της νομιμότητας στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ελευθερίας, την αντιμετώπιση φαινομένων κακοδιοίκησης και τη διαφύλαξη της εύρυθμης λειτουργίας του Ιδρύματος, οι Μ.Φ. μπορούν να απευθύνονται στον Συνήγορο του Φοιτητή του Ιδρύματος.
- Για παραβιάσεις κανόνων δεοντολογίας και ποιότητας σπουδών, οι Μ.Φ. μπορούν να απευθύνονται στην Επιτροπή Δεοντολογίας του Ιδρύματος.
- Για θέματα που αφορούν έμφυλες διακρίσεις, οι φοιτητές/φοιτήτριες μπορούν να απευθύνονται στην Επιτροπή Ισότητας των Φύλων.
- Για θέματα που άπτονται της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, οι Μ.Φ. μπορούν να απευθύνονται στην/στον Υπεύθυνη/ο Προστασίας Δεδομένων (DPO).

Τα βήματα της διαδικασίας διαχείρισης είναι τα εξής:

- Οι Μ.Φ. που επιθυμούν να υποβάλουν παράπονο ή ένσταση καλούνται να συμπληρώσουν την ηλεκτρονική φόρμα παραπόνων και ενστάσεων, η οποία είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του ΠΙΜΣ, διατυπώνοντας με σαφήνεια και αντικειμενικότητα το αίτημά τους. Η ηλεκτρονική φόρμα

υποβάλλεται αυτόματα στη Γραμματεία του ΠΜΣ, ανάλογα με το πρόγραμμα σπουδών στο οποίο είναι εγγεγραμμένο το άτομο που την υποβάλλει. Η Γραμματεία αποστέλλει στον αιτούντα / στην αιτούσα τον αριθμό πρωτοκόλλου κατάθεσης παραπόνου/ένστασης και προωθεί τη συμπληρωμένη φόρμα στην αρμόδια Επιτροπή Διαχείρισης Παραπόνων. Οι Μ.Φ. που διατηρούν επιφυλάξεις όσον αφορά την ονομαστική υποβολή παραπόνων/ενστάσεων είναι δυνατόν να ζητήσουν προφορική ακρόαση από μέλος της αρμόδιας Επιτροπής.

- Η Επιτροπή Διαχείρισης Παραπόνων συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την εξέταση του παραπόνου ή της ένστασης, διασφαλίζοντας πάντα την πολιτική απορρήτου και τα προσωπικά δεδομένα του αιτούντα / της αιτούσας. Επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια της αρμόδιας Επιτροπής να καλέσει σε ακρόαση τον αιτούντα / την αιτούσα.
- Εντός 30 ημερών η αρμόδια Επιτροπή οφείλει να απαντήσει γραπτώς ή προφορικώς για τις ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί για την επίλυση του προβλήματος, καθώς και για τυχόν αποφάσεις που έχουν ληφθεί.
- Σε περίπτωση που η απόφαση δεν ικανοποιεί τον/ τη Μ.Φ., ο/η τελευταίος/α δύναται να υποβάλει εκ νέου αίτημα για επανεξέταση του παραπόνου / της ένστασής του/της από τη Συνέλευση του Τμήματος, όπου και λαμβάνεται τελεσίδικη απόφαση.
- Η Επιτροπή καταθέτει ετήσια αναφορά του συνόλου των δραστηριοτήτων της στη Συνέλευση / Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών κατά τη λήξη του ακαδ. έτους.

## 7. Θέματα Φοίτησης

Α. Τα μαθήματα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών για το χειμερινό εξάμηνο αρχίζουν τέλη Σεπτεμβρίου και λήγουν αρχές Φεβρουαρίου. Τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου αρχίζουν αρχές Μαρτίου και λήγουν αρχές Ιουλίου. Κατόπιν πρότασης της συντονιστικής επιτροπής και απόφασης της συνέλευσης του τμήματος, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι ημερομηνίες αυτές μπορούν να τροποποιηθούν.



Η διάρκεια διδασκαλίας κάθε μαθήματος είναι δεκατρείς (13) εβδομάδες. Η αναπλήρωση μαθημάτων, όταν προκύψει ανάγκη, είναι επιβεβλημένη. Σε περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί η αναπλήρωση, θα εξετάζεται, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, η επανάληψη της διδασκαλίας του μαθήματος σε επόμενο εξάμηνο.

Σε κάθε εξάμηνο ορίζεται από το πρόγραμμα τουλάχιστον μια εβδομάδα αναπλήρωσης μαθημάτων (μέχρι 2 εβδομάδες αναπληρώσεων) για τη διευκόλυνση του προγράμματος. Στην περίπτωση αναβολής μαθήματος, η αναπλήρωση ορίζεται στο τέλος του εξαμήνου, είτε μέσα στις προγραμματισμένες εβδομάδες των μαθημάτων είτε στην εβδομάδα αναπλήρωσης.

Β. Η παρακολούθηση και η ενεργός συμμετοχή των φοιτητών σε όλα τα μαθήματα του ΠΜΣ, είναι υποχρεωτική. Μεταπτυχιακός φοιτητής που παρακολούθησε ελλιπώς κάποιο μάθημα, κάνοντας περισσότερες από δύο (2) απουσίες, θεωρείται αποτυχών στο μάθημα και υποχρεούται να επαναλάβει την παρακολούθηση του μαθήματος και την εξέτασή του το επόμενο εξάμηνο που θα διδαχθεί το μάθημα. Στην περίπτωση σοβαρού λόγου υπάρχει η δυνατότητα δικαιολογημένων απουσιών μέχρι 2 πέραν των δύο αδικαιολόγητων. Ο σοβαρός λόγος αφορά σε σοβαρό θέμα υγείας, που βεβαιώνεται από αρμόδιο κρατικό φορέα ή από γιατρό συμβεβλημένο με τον ΕΟΠΥΥ, ή για οποιοδήποτε άλλο σοβαρό λόγο που αποδέχεται η ΣΕ μετά από σχετική υπεύθυνη δήλωση του φοιτητή στη Γραμματεία του ΠΜΣ.

## **8. Αξιολόγηση Μ.Φ.**

Η αξιολόγηση των Μ.Φ. θα πραγματοποιείται με εξ αποστάσεως μεθόδους αξιολόγησης ή/και εξ αποστάσεως εξετάσεις, με την προϋπόθεση της εξασφάλισης του αδιάβλητου της διαδικασίας αξιολόγησης.

Η αξιολόγηση και η βαθμολόγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του εκάστοτε διδάσκοντα, γίνεται σε πλήρη ανεξαρτησία από τα άλλα μαθήματα και αποτελεί παράγωγο της αντικειμενικής εκτίμησης της απόδοσης του φοιτητή στο συγκεκριμένο μάθημα. Στην αξιολόγηση περιλαμβάνονται η συμμετοχή και επίδοση στο μάθημα, καθώς και στα προβλεπόμενα από το πρόγραμμα του μαθήματος σεμινάρια, εργασίες,

εξετάσεων προόδου και ασκήσεις. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται το αδιάβλητο, η αντικειμενικότητα, η διαφάνεια και η συνέπεια της αξιολόγησης. Ο τελικός βαθμός κάθε μαθήματος προκύπτει από το σύνολο των επιδόσεων των φοιτητών και φοιτητριών σε συγκεκριμένους τομείς (π.χ. εργασίες, εξετάσεις) σύμφωνα με τις οδηγίες που παρέχει ο κάθε διδάσκων στην αρχή του εξαμήνου. Ο ελάχιστος αποδεκτός βαθμός μαθήματος είναι το πέντε (5), με άριστα το δέκα (10). Η βαθμολογική κλίμακα ορίζεται από το μηδέν έως το δέκα ως εξής: Άριστα (8,5 έως 10), Λίαν Καλώς (6,5 έως 8,49), και Καλώς (5 έως 6,49).

Σε περίπτωση γραπτών εξετάσεων για ένα μάθημα αυτές πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου. Ως περίοδοι εξετάσεων ορίζονται το διάστημα του Φεβρουαρίου για το χειμερινό και το διάστημα του Ιουλίου για το εαρινό εξάμηνο. Κατόπιν πρότασης της συντονιστικής επιτροπής και απόφασης της συνέλευσης του τμήματος, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οι ημερομηνίες αυτές μπορούν να τροποποιηθούν.

Αν κάποιος μεταπτυχιακός φοιτητής αποτύχει ή δεν προσέλθει στην γραπτή εξέταση ενός μαθήματος ή μαθημάτων, υποβάλλει αίτηση στη ΣΕ του ΠΜΣ για την επανεξέτασή του στο συγκεκριμένο μάθημα στην επαναληπτική εξεταστική του Σεπτεμβρίου. Μαθήματα στα οποία ο φοιτητής δεν έλαβε προβιβάσιμο βαθμό, ούτε στην επαναληπτική εξεταστική, οφείλει να τα επαναλάβει. Αν ο φοιτητής αποτύχει περισσότερες από τρεις φορές στο ίδιο μάθημα, διαγράφεται από το Πρόγραμμα. Ωστόσο, σε περιπτώσεις εργαστηρίου ή άσκησης που βαθμολογούνται αυτοτελώς, κατοχυρώνονται και δεν επαναλαμβάνονται, εφόσον η παρακολούθηση αυτών κρίθηκε επιτυχής. Αν ο/η Μ.Φ. αποτύχει περισσότερες από τρεις φορές στο ίδιο μάθημα διαγράφεται από το ΠΜΣ.

Διόρθωση βαθμού επιτρέπεται, εφόσον έχει εμφίλοχωρήσει προφανής παραδρομή ή αθροιστικό σφάλμα, ύστερα από έγγραφο του αρμόδιου διδάσκοντα και απόφαση της Συνέλευσης τους Τμήματος.

## **9. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία**

Α. Για κάθε Μ.Φ., ορίζεται από τη Συνέλευση, ένας διδάσκων του ΠΜΣ ως επιβλέπων, ο οποίος έχει την επιστημονική ευθύνη για την εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (ΜΔΕ). Ο ορισμός του γίνεται κατόπιν

αιτήσεως του υποψηφίου, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και η περίληψη της προτεινόμενης εργασίας. Επίσης, η Συνέλευση του Τμήματος (στον κατάλληλο χρόνο) συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα από τα μέλη της οποίας είναι και ο επιβλέπων. Για να εγκριθεί η εργασία ο φοιτητής οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής. Τα μέλη της επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με το γνωστικό αντικείμενο της εργασίας.

Η ΜΔΕ μπορεί να είναι ερευνητική ή βιβλιογραφική στο αντικείμενο της Ειδικής Αγωγής, Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης. Ο φοιτητής, με ευθύνη του επιβλέποντος, συντάσσει σύντομο υπόμνημα με την πρότασή του για τη μεταπτυχιακή εργασία, που περιλαμβάνει τα εξής:

- τον προτεινόμενο τίτλο της διπλωματικής εργασίας (για πιθανή αλλαγή στον τίτλο υποβάλλεται σχετικό αίτημα στη συντονιστική επιτροπή του ΠΜΣ του Τμήματος)
- συνοπτική περιγραφή του αντικειμένου και αναγκαιότητα για τη διερεύνησή του
- σκοπός, ερευνητικοί στόχοι ή/και βασικοί άξονες του θέματος
- σύντομη τεκμηρίωση του θέματος με βάση την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία.
- σχεδιασμός της ερευνητικής μεθοδολογίας
- εκπαιδευτικές επιπτώσεις/ εφαρμογές

Το Υπόμνημα της ΜΔΕ κατατίθεται στην αρχή του Γ' εξαμήνου, κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης από τη γραμματεία, μετά το προπαρασκευαστικό Β' εξάμηνο. Η μεταπτυχιακή εργασία ολοκληρώνεται και υποβάλλεται για κρίση μέχρι το τέλος του Δ' εξαμήνου σπουδών και πάντως όχι αργότερα από την επαναληπτική εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου.

Β. Ο επιβλέπων Καθηγητής έχει την ευθύνη της παρακολούθησης της πορείας της ΜΔΕ και του ελέγχου της πορείας της ΜΔΕ του μεταπτυχιακού φοιτητή. Μπορούν επίσης να οριστούν ως συνεπιβλέποντες, μετά από πρόταση της ΣΕ και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος: α) καθηγητές του Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ή

καθηγητές άλλων τμημάτων ή Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αλλοδαπής, β) ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων, οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Επιπλέον, για την υποβοήθηση του μεταπτυχιακού φοιτητή σε ειδικά θέματα του γνωστικού αντικείμενου, μπορεί να ανατεθεί έργο σε κατόχους διδακτορικού διπλώματος που είναι διδάσκοντες στο ΠΜΣ Το ποσοστό συνεπικουρίας, που θα καθορίζει και την αμοιβή του διδάκτορα με ανάθεση έργου, θα ορίζεται ξεχωριστά για την κάθε διατριβή, ύστερα από πρόταση του επιβλέποντα, έγκριση της ΣΕ και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

Μετά το πέρας της συγγραφής της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας και έπειτα από τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα, οι υποψήφιοι παραδίδουν αντίγραφο της στα μέλη της εξεταστικής επιτροπής. Όταν η επιτροπή κρίνει ότι η εργασία είναι έτοιμη, αυτή υποστηρίζεται δημόσια μετά από σχετική ανακοίνωση της Γραμματείας του Προγράμματος.

Πριν την επίσημη υποστήριξή τους ενώπιον της Τριμελούς Επιτροπής, προηγείται ο έλεγχος των διπλωματικών εργασιών, σε λογισμικό ανίχνευσης ομοιοτήτων ακαδημαϊκών εργασιών έτσι ώστε να διασφαλίζεται το πρωτότυπο περιεχόμενο τους. Με τον έλεγχο αυτόν προκύπτει μια Αναφορά Ομοιότητας (Similarity Report), στην οποία αναφέρεται το ποσοστό ταύτισης/ομοιότητας της συγκεκριμένης εργασίας με το περιεχόμενο των πηγών από τη βάση δεδομένων του λογισμικού. Η αξιολόγηση της «Αναφοράς Ομοιότητας» (Similarity Report) γίνεται από τον επόπτη/επιβλέποντα της διπλωματικής εργασίας και στη συνέχεια κατατίθεται μαζί με το κυρίως σώμα της διπλωματικής εργασίας στην Τριμελή Επιτροπή.

Η τελική αξιολόγηση και κρίση της ΜΔΕ, γίνεται από την τριμελή επιτροπή. Για την έγκριση απαιτείται η σύμφωνη γνώμη τουλάχιστον της πλειοψηφίας των μελών της επιτροπής. Η ΜΔΕ βαθμολογείται από μηδέν (0) έως δέκα (10), με ελάχιστο βαθμό επιτυχίας το πέντε (5). Σε περίπτωση απόρριψης της ΜΔΕ, καθορίζεται από τη ΣΕ νέα ημερομηνία αξιολόγησης, τουλάχιστον τρεις (3) μήνες μετά την πρώτη κρίση. Σε περίπτωση δεύτερης απόρριψης ο υποψήφιος διαγράφεται από το ΠΜΣ

Η εγκεκριμένη ΜΔΕ, μετά το πέρας των ενδεχομένων διορθώσεων που προτείνει η επιτροπή, κατατίθεται στη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης (ΒΚΠ) ένα (1) αντίγραφο σε ηλεκτρονική μορφή, και αναρτάται στο διαδικτυακό

τόπο της οικείας Σχολής. Η Γραμματεία του Τμήματος δεν ολοκληρώνει τα στάδια της απόδοσης του αντίστοιχου ακαδημαϊκού τίτλου, αν προηγουμένως δεν λαμβάνει από τους υποψηφίους βεβαίωση κατάθεσης της μεταπτυχιακής διατριβής από τη ΒΚΠ του ιδρύματος. Με ευθύνη της ΒΚΠ του ΠΑΜΑΚ όλες οι εργασίες αυτές δημοσιεύονται στο ιδρυματικό αποθετήριο του Πανεπιστημίου: <https://ruomo.lib.uom.gr/> και <https://dspace.lib.uom.gr/?locale=el>

Από την ημερομηνία κατάθεσης της ΜΔΕ στο ιδρυματικό καταθετήριο, οι Μ.Φ. θεωρείται ότι ολοκλήρωσαν τις υποχρεώσεις τους στο ΠΜΣ και δικαιούνται βεβαίωσης αποφοίτησης από το ΠΜΣ

Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος ορίζεται η γλώσσα συγγραφής της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, εφόσον είναι διαφορετική της ελληνικής.

Γ. Η ΜΔΕ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία των εξειδικευμένων σπουδών στην Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση, καθώς καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την επιστημονική ταυτότητα του ατόμου που την εκπονεί. Οι ΜΔΕ που εκπονούνται στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών του Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της Αγωγής: Ειδική Αγωγή, Εκπαίδευση και Αποκατάσταση» αποσκοπούν στην εξειδικευμένη και ουσιαστική διερεύνηση ζητημάτων αιχμής των επιστημονικών κλάδων που θεραπεύονται στο ΠΜΣ. Η διερεύνηση μπορεί να έχει τη μορφή: επιβεβαίωσης ή επέκτασης της ισχύος υπαρκτών γνώσεων σε ειδικούς πληθυσμούς, κριτικής μελέτης γνωστών θεμάτων, ανάδειξης ειδικών παραμέτρων σύνθετων καταστάσεων ή συμπλήρωσης πληροφοριακών κενών με την παραγωγή νέας γνώσης και την εφαρμογή καινοτομιών.

Διαμέσου της εκπόνησης της ΜΔΕ οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν δόκιμες επιστημονικές πρωτοβουλίες σε σύγχρονα πεδία γνώσης και να αποκτήσουν τη δυνατότητα να συμβάλουν στην προαγωγή της επιστήμης. Θεμελιώδεις γενικοί κανόνες, που πρέπει να γίνονται σεβαστοί σε όλες τις περιπτώσεις εκπόνησης ΜΔΕ, είναι:

- η θεωρητική θεμελίωση του θέματος πρέπει να στηρίζεται σε όσο το δυνατόν πιο ευρεία και σύγχρονη βιβλιογραφία,
- τα ερωτήματα ή/και οι υποθέσεις της έρευνας πρέπει να διατυπώνονται με τη μέγιστη δυνατή σαφήνεια,

- η επιλογή των εργαλείων συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων πρέπει να γίνεται με βάση τις κυρίαρχες τάσεις της σύγχρονης μεθοδολογίας έρευνας και της στατιστικής,
- η συμβολή της εργασίας στη διαλεύκανση σύγχρονων επιστημονικών ζητημάτων ή στον εμπλουτισμό των διαθέσιμων γνώσεων πρέπει να είναι σαφής (δεν απαιτείται οπωσδήποτε πρωτοτυπία, αλλά επιδιώκεται σταθερά η διερεύνηση θεμάτων για τα οποία υπάρχουν ανοιχτά επιστημονικά ερωτήματα),
- οι διεθνείς και ελληνικοί κανόνες διαχείρισης προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα.

Κάποια γενικά, αλλά σημαντικά, κριτήρια ποιότητας της Μ.Δ.Ε. είναι:

- η κριτική μελέτη και επιλεκτική αξιοποίηση (όχι η απλή παράθεση) σημαντικών θέσεων της βιβλιογραφίας που αναφέρονται στο θέμα που έχει επιλεγθεί, καθώς και η σαφής σύνδεσή τους με τους στόχους της έρευνας,
- η απόδειξη της σημαντικότητας του αντικειμένου που μελετάται και η λογική τεκμηρίωση των επιστημονικών στοιχείων που τη στηρίζουν,
- η συνεκτικότητα μεταξύ θεωρητικής θεμελίωσης – ευρημάτων – συμπερασμάτων – προτάσεων,
- ο σεβασμός των κανόνων ακαδημαϊκής γραφής.

Η ΜΔΕ περιλαμβάνει τα εξής δομικά στοιχεία:

- (1) Εξώφυλλα
- (2) Περιεχόμενα
- (3) Περίληψη στα Ελληνικά και στα Αγγλικά
- (4) Πρόλογος
- (5) Εισαγωγή
- (6) Θεωρητική θεμελίωση της έρευνας – Ανασκόπηση βιβλιογραφίας
- (7) Μεθοδολογία της έρευνας
- (8) Αποτελέσματα της έρευνας
- (9) Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις
- (10) Βιβλιογραφικές παραπομπές
- (11) Παραρτήματα

## 10. Απονομή του Μεταπτυχιακού Τίτλου

Στους μεταπτυχιακούς φοιτητές/ στις μεταπτυχιακές φοιτήτριες που περάτωσαν με επιτυχία τις υποχρεώσεις φοίτησης, εξετάσεων και υποστήριξης της μεταπτυχιακής εργασίας, οι οποίες προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία και τον παρόντα Κανονισμό απονέμεται Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.).

Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα που έχει κάθε μάθημα στο πρόγραμμα σπουδών και η οποία εκφράζεται με τον αριθμό των πιστωτικών μονάδων (ECTS). Ο αριθμός των πιστωτικών μονάδων (ECTS) του μαθήματος αποτελεί ταυτόχρονα και τον συντελεστή βαρύτητας αυτού του μαθήματος. Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών πολλαπλασιάζεται ο βαθμός κάθε μαθήματος με τον αντίστοιχο αριθμό των πιστωτικών μονάδων (του μαθήματος) και το συνολικό άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για την απόκτηση του τίτλου.

Η Συνέλευση διαπιστώνει την ολοκλήρωση των σπουδών προκειμένου να χορηγηθεί το ΔΜΣ. Με την ολοκλήρωση χορηγείται στον μεταπτυχιακό φοιτητή βεβαίωση περάτωσης σπουδών, χάνεται η φοιτητική του ιδιότητα και παύει η συμμετοχή του στα συλλογικά όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου.

Το ΔΜΣ πιστοποιεί την επιτυχή αποπεράτωση των σπουδών και αναγράφει βαθμό, με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων, κατά την ακόλουθη κλίμακα: Άριστα (8,5 έως 10), Λίαν Καλώς (6,5 έως 8,5 μη συμπεριλαμβανομένου) και Καλώς (5 έως 6,5 μη συμπεριλαμβανομένου).

Ο φοιτητής που ολοκλήρωσε επιτυχώς τις μεταπτυχιακές σπουδές του ορκίζεται ενώπιον του Πρύτανη ή των εκπροσώπων αυτού, Αντιπρύτανη ή Κοσμήτορα, του Διευθυντή του ΠΜΣ και του Προέδρου του Τμήματος. Η ορκωμοσία δεν αποτελεί συστατικό τύπο της επιτυχούς περάτωσης των σπουδών, είναι όμως αναγκαία προϋπόθεση για τη χορήγηση του μεταπτυχιακού διπλώματος. Η ορκωμοσία γίνεται σε τελετή, παρουσία των αποφοίτων, σε ημέρες που ορίζονται. Για λόγους ανωτέρας βίας και με αίτησή του προς τη Γραμματεία του ΠΜΣ ο απόφοιτος μπορεί να ζητήσει να ορκιστεί σε μεμονωμένη ή σε επόμενη τελετή ορκωμοσίας. Στις περιπτώσεις διαμονής στο εξωτερικό (για σπουδές, εργασία, λόγους υγείας) ο απόφοιτος μπορεί να

ζητήσει με αίτηση προς τη Γραμματεία του ΠΜΣ να ορκιστεί ενώπιον των ελληνικών προξενικών και πρεσβευτικών αρχών της χώρας όπου διαμένει. Πριν από την ορκωμοσία μπορεί να δίνεται στους αποφοίτους σχετικό πιστοποιητικό για την επιτυχή περάτωση των σπουδών τους. Στο ΔΜΣ επισυνάπτεται Παράρτημα Διπλώματος στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.

## **11. Φοίτηση των Μεταπτυχιακών Φοιτητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΜΦμεΑ)**

Για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει να διασφαλίζονται οι συνθήκες πρόσβασης και φοίτησης στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών και να δίνονται οι ευκαιρίες για ισότιμη συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία και στις εξετάσεις.

Για τη φοίτηση και την εξέταση των ΜΦμεΑ, οι διευκολύνσεις αφορούν σε ειδικές ρυθμίσεις, διευθετήσεις ή προσαρμογές, ανάλογα με το είδος της αναπηρίας και τους «περιορισμούς» που αυτή συνεπάγεται, για την απρόσκοπτη συμμετοχή των ΜΦμεΑ στα μαθήματα και στις εξετάσεις και δεν έχουν σκοπό να επέμβουν στην εκπαιδευτική διαδικασία ή να επηρεάσουν την ακαδημαϊκή ελευθερία του διδάσκοντα.

Ο ΜΦμεΑ επικοινωνεί με τον καθηγητή του κάθε μαθήματος και τον ενημερώνει σχετικά με το δικαίωμά του να συμμετέχει στο μάθημα και να εξετασθεί ανάλογα με τις ανάγκες του και σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις του Νόμου. Η εξέταση ενός μαθήματος για ΜΦμεΑ γίνεται γραπτά ή προφορικά, σε προσβάσιμη μορφή, όπως ακριβώς και των υπολοίπων φοιτητών σε αυτό το μάθημα, την ίδια ημέρα και στα ίδια θέματα. Στις περιπτώσεις που επιλεγεί η προφορική εξέταση ΜΦμεΑ σε μάθημα, το οποίο εξετάζεται γραπτά για τους υπόλοιπους φοιτητές, θα πρέπει να διασφαλίζεται η αντικειμενικότητα της εξέτασης και της βαθμολόγησης.

Οι παραπάνω τρόποι αξιολόγησης και υποστήριξης του ΜΦμεΑ λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπόνηση και την παρουσίαση της μεταπτυχιακής εργασίας του κατά περίπτωση.



## **12. Πειθαρχικά ζητήματα**

Οποιοδήποτε παράπτωμα ή παράβαση ακαδημαϊκής δεοντολογίας παραπέμπεται στη ΣΕ, η οποία εξετάζει το ζήτημα και εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος. που είναι υπεύθυνη για την τελική εκτίμηση και λήψη αποφάσεων. Για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές, οι ποινές που θα επιβάλλονται εάν συλληφθούν να αντιγράφουν σε Εργασίες, Εξετάσεις ή στη Διπλωματική τους Εργασία θα είναι ως εξής:

### **1) Μαθήματα**

1<sup>η</sup> φορά στη διάρκεια σπουδών: Αποκλεισμός του/ της Μ.Φ. από τις εξετάσεις του μαθήματος και υποχρέωση να παρακολουθήσει πάλι το μάθημα την επόμενη φορά με τις ανάλογες υποχρεώσεις.

2<sup>η</sup> φορά στη διάρκεια σπουδών: Αποκλεισμός του/ της Μ.Φ. από τις εξετάσεις του μαθήματος, αναστολή φοίτησης για 1 έτος και υποχρέωση να παρακολουθήσει το μάθημα ξανά με τις ανάλογες υποχρεώσεις.

3<sup>η</sup> φορά στη διάρκεια σπουδών: Διαγραφή από το πρόγραμμα Σπουδών.

### **2) Διπλωματική εργασία**

Με απόφαση της Συνέλευσης η ελάχιστη ποινή είναι η υποχρέωση του φοιτητή να βρει άλλον επιβλέποντα καθηγητή με διαφορετικό θέμα Διπλωματικής (ο πρώτος επιβλέπων καθηγητής αμείβεται πλήρως) και η επανάληψη του εξαμήνου με ανάλογες οικονομικές υποχρεώσεις, ενώ η μέγιστη ποινή μπορεί να είναι η διαγραφή του από το Πρόγραμμα. Αν έχει αποφοιτήσει, η ποινή μπορεί να είναι η ανάκληση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης και η προώθηση του θέματος στο Δικαστικό Γραφείο του Πανεπιστημίου για την έναρξη των ανάλογων νομικών διαδικασιών.